

dr hab. Marcin Aślanowicz, prof. Uniwersytetu SWPS w Warszawie

Uniwersytet SWPS w Warszawie, Katedra Postępowania Cywilnego (ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8475-005X>).

Charakter prawny orzeczeń wydawanych przez sąd w składzie niespełniającym wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy – uwagi na tle najnowszego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego

Słowa kluczowe: bezstronność i niezawisłość sędziów, niezależność sądów, orzecznictwo TSUE oraz SN, sprzeczność składu sądu orzekającego z przepisami prawa jako podstawa nieważności postępowania cywilnego

Obowiązkiem każdego państwa – członka UE – jest zagwarantowanie powoływania sędziów zapewniających w pełni ochronę prawną w dziedzinach objętych prawem unijnym. Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 ustawy z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego¹ albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego² zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw³, zaś w przypadku sądu powszechnego albo sądu wojskowego, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r.⁴, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej⁵ oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4.11.1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2⁶. Zdaniem TS obecność w danym organie choćby jednego niewłaściwie powołanego sędziego wystarczy, aby pozbawić dany organ (tutaj Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – IKNiSP SN) statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 ak. drugi Traktatu o Unii Europejskiej⁷ w zw. z art. 47 ak. drugi KPP.

1 Dz.U. z 2026 r. poz. 490 ze zm. – dalej k.p.k.

2 Dz.U. z 2026 r. poz. 468 ze zm. – dalej k.p.c.

3 Dz.U. z 2018 r. poz. 3.

4 Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. – dalej Konstytucja RP.

5 Wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389 – dalej KPP.

6 Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. – dalej EKPC.

7 Wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 13, ze zm. – dalej TUE.

1. Uwagi wstępne

W dniu 4.09.2025 r. w TS wydał wyrok C-225/22, „R” SA przeciwko AW „T” sp. z o.o.⁸, w którym orzekł:

- 1) art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie uregulowaniom państwa członkowskiego oraz orzecznictwu sądu konstytucyjnego tego państwa, z których wynika, że sąd krajowy jest zobowiązany do zastosowania się do orzeczenia wydanego przez skład orzekający sądu wyższej instancji, w przypadku gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ten sąd krajowy ustali, że co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia oraz że ponadto na mocy prawa krajowego nie może on dokonywać badania prawidłowości ukształtowania tego składu orzekającego na podstawie tych samych okoliczności, które zostały uwzględnione w tym orzeczeniu Trybunału;
- 2) art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ustalono, iż organ sądowy ostatniej instancji nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, wydane przez taki organ orzeczenie, na mocy którego dana sprawa zostaje przekazana sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania, należy uznać za niebyłe, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii.

Już na samym wstępie zasygnalizować należy, iż wyrok C-225/22, AW „T”, nie jest pierwszym orzeczeniem wydanym przez TSUE (oraz ETPC⁹), w którym analizowane były konsekwencje procesowe działalności orzeczniczej sądu krajowego, podejmowane z udziałem sędziego powołanego z rażącym naruszeniem prawa. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejski Trybunał Praw Człowieka od kilku lat szczególnie intensywnie badają bowiem tego rodzaju przypadki, konsekwentnie stając na stanowisku, iż taki sąd (krajowy) nie może zostać uznany za niezawisły i bezstronny sąd w rozumieniu prawa Unii, co prowadzi do konieczności uznania, że – zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii – wydane przez niego orzeczenia nie istnieją w znaczeniu prawnoprosesowym¹⁰. W przeciwnym razie dochodziłoby bowiem do naruszenia prawa do sądu, co pozostawałoby w sprzeczności nie tylko z przepisami prawa krajowego (w Polsce – art. 45

ust. 1 Konstytucji RP), lecz także z przepisami prawa unijnego (art. 47 KPP)¹¹.

Mając powyższe na uwadze, celowe jest dokonanie oceny wyroku C-225/22, AW „T”, zarówno z perspektywy prawa UE, w tym w szczególności art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE (zgodnie z którym „Państwa Członkowskie ustanawiają środki zaskarżenia niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii”) oraz art. 47 zd. drugie KPP (zgodnie z którym „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy”), jak i z perspektywy zasady pierwszeństwa prawa unijnego przed prawem krajowym.

Niezbędna wydaje się także analiza wyroku C-225/22, AW „T” z perspektywy prawa polskiego, w tym zwłaszcza przez pryzmat – istniejących *de lege lata* w polskim prawie – ustrojowych oraz proceduralnych mechanizmów sprostania określonych w nim wymagań.

Powyższa analiza ma fundamentalne znaczenie dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce, czemu dał już wyraz Sąd Najwyższy m.in. w uchwale składu 7 sędziów z 24.09.2025 r., III PZP 1/25¹² oraz w uchwale z 25.09.2025 r., III UZP 4/25¹³ (zob. szerzej dalsze uwagi poniżej), jak również w wielu wydanych później orzeczeniach¹⁴. Kwestia ta ma tym większą wagę, że – według stanu na maj 2026 r. – około 30% orzekających obecnie sędziów może być uznanych za niespełniające wymogi dotyczące niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy¹⁵. Stwierdzić tymczasem należy, że „tylko sędzia niezawisły, bezstronny i właściwy (prawidłowo powołany na mocy ustawy) zapewnia skuteczną ochronę prawną w dziedzinach objętych prawem unijnym”¹⁶, w związku z czym obowiązkiem każdego państwa – członka UE – jest zagwarantowanie powoływania sędziów zapewniających w pełni taką ochronę (art. 2 i 19 ust. 1 ak. drugi TUE). W tym kontekście należy więc także podjąć próbę odpowiedzi na pytanie o charakter prawny wydawanych przez nich (z ich udziałem) orzeczeń¹⁷.

11 Zob. szerzej M. Szwed, *Orzekanie przez wadliwie powołanych sędziów jako naruszenie prawa do sądu w świetle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 12.03.2019 r.*, 26374/18, *Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2019/7, s. 43 i n.; por. też M. Wrzosek-Romańczuk, *Glosa do wyroku z 1.12.2020 r. wydanego przez Wielką Izbę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18)*, „Iustita” 2021/1.

12 LEX nr 3919778 – dalej uchwała SN (7) III PZP 1/25.

13 LEX nr 3915932.

14 Zob. w szczególności wyrok SN z 12.09.2025 r., II CSKP 2114/22, LEX nr 3911491; postanowienie SN z 23.10.2025 r., I CSK 3672/23, LEX nr 4011967.

15 Szacunek ten dotyczy sędziów sądów powszechnych (w przypadku Sądu Najwyższego wskaźnik ten wynosi ponad 60%), zob. szerzej *Powołania sędziów w latach 2018–2023 na wniosek tzw. „nowej” Krajowej Rady Sądownictwa. Analiza statystyczna przygotowana przez Helsińską Fundację Praw Człowieka*, raport_powołania_sedziow_przez_nowa_krs.pdf (dostęp: 15.01.2026 r.).

16 J. Gudowski, *Ludex impurus. Wylączenie z mocy samej ustawy sędziego objętego zarzutem wadliwego powołania lub przejścia na wyższe stanowisko sędziowskie*, „Przegląd Sądowy” 2022/5, s. 15 i n.

17 Dla zupełności przedstawianej argumentacji warto w tym miejscu wskazać, iż skład sądu może nie spełniać wymogów dotyczących niezawisłości oraz bezstronności (a nawet uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy) także z innych przyczyn niż wynikające z uzyskania przez sędziego powołania przez nową Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną na mocy ustawy, choć przyjąć należy, iż takie przypadki należą raczej do rzadkości (i pewnie nie zasługiwałyby na odrębną analizę prawną).

8 EU:C:2025:649 – dalej wyrok C-225/22, AW „T”.

9 Por. np. wyroki ETPC: z 29.03.2023 r., 50849/21, *Wałęsa przeciwko Polsce*, HUDOC, czy z 9.08.2025 r., 56297/21, *Sadomski przeciwko Polsce*, HUDOC.

10 Zob. szerzej Z. Nowicka, *Status sędziego powołanego z rażącym naruszeniem prawa. Glosa do wyroku TS z dnia 6 października 2021 r.*, C-487/19, *Postępowanie zainicjowane przez W.Ż.*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022/3, s. 40 i n., wraz z przywołanym nam orzecznictwem, w szczególności wyrokiem ETPC z 8.11.2021 r., sprawy połączone 49868/19 i 57511/19, *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, HUDOC.

2. Uwarunkowania ogólne

Przed 2018 r. niespełnienie przez sędziego wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy – choć czasem występowało – było raczej zjawiskiem marginalnym i niezaskarżającym na szerszą analizę w doktrynie prawa. W piśmiennictwie szerzej badana była jedynie problematyka orzeczeń nieistniejących¹⁸.

Po wejściu w życie ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw oraz późniejszego ukonstytuowania się na tej podstawie nowej Krajowej Rady Sądownictwa, wykonywania przez nią uprawnień do rozpatrywania i oceny kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziów Sądu Najwyższego oraz stanowiskach sędziowskich w sądach powszechnych i późniejszego powoływania takich osób na wskazane stanowiska przez Prezydenta RP, przedmiotowe zjawisko stopniowo nabierało na sile – prowadząc obecnie do faktycznego paraliżu wymiaru sprawiedliwości, w którym znacząca część zapadających orzeczeń może być uznane za wadliwe (nieistniejące).

Znaczenie bezstronności i niezawisłości sędziów oraz niezależności sądów było już przedmiotem badania w piśmiennictwie¹⁹. Również analiza konsekwencji prawno-procesowych, wynikających z wydania (w postępowaniu cywilnym) orzeczenia przez sąd orzekający w składzie sprzecznym z przepisami prawa stanowiła przedmiot odrębnej monografii²⁰ (a także pozostaje niezmiennie przedmiotem zainteresowania komentatorów art. 379 k.p.c. oraz – w postępowaniu karnym – art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., z perspektywy oceny „niewłaściwości obsady sądu”). Nie ma więc potrzeby dokonywania w tym miejscu ponownej analizy wskazanej problematyki. Zwrócić jednak należy uwagę, że istniejące *de lege lata* w polskim porządku prawnym instrumentarium procesowe nie umożliwia szybkiej weryfikacji prawidłowości orzeczeń wydanych z udziałem sędziów niespełniających wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy.

W postępowaniu cywilnym, w razie wydania przez sąd rozstrzygnięcia obciążonego analizowaną tutaj wadą, konieczne jest bowiem podniesienie zarzutu nieważności postępowania w odrębnej sprawie, wraz z wniesieniem odpowiedniego

zwyczajnego bądź nadzwyczajnego środka zaskarżenia²¹. W praktyce nie gwarantuje to jednak uzyskania rozstrzygnięcia korzystnego dla strony wykazującej nieważność postępowania, przede wszystkim ze względu na wysokie prawdopodobieństwo rozpatrywania przedmiotowego zarzutu przez sąd również pozostający w składzie sprzecznym z przepisami prawa (w szczególności Sąd Najwyższy). Nie bez znaczenia pozostaje tutaj także czas niezbędny do rozpoznania zarzutu nieważności postępowania (niezależnie od tego, w ramach którego ze środków zaskarżenia orzeczenia zarzut ten został podniesiony), co skutkuje niewielkim znaczeniem praktycznym takiej drogi procesowej wykazania wadliwości rozstrzygnięć sądowych wydanych z udziałem sędziów niespełniających wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy.

W ostatnim czasie podejmowane były różne próby ograniczenia negatywnych skutków istniejącego stanu rzeczy, choćby w drodze wprowadzenia – na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 29.09.2025 r.²² – w § 50 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych²³, nowego ust. 1a (o treści „Przewodniczący wydziału może zdecydować w przypadku potrzeby poprawy efektywności pracy wydziału, że sprawy rozpoznawane w składzie 3 sędziów SLPS przydzieli referentom, a pozostałych dwóch członków składu wyznaczy przewodniczący wydziału według zasad określonych przez prezesa sądu po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu”). Rozwiązania takie z natury rzeczy mają jednak cząstkowy charakter, a do tego wywoływać mogą dyskusję, co do zasadności (potrzeby) ich wprowadzenia²⁴. Co więcej, z założenia wywołują one jedynie skutek na przyszłość, co nie sanuje wadliwości wcześniej wydanych orzeczeń²⁵.

Mając powyższe na względzie, dokonanie – przez TSUE oraz SN, orzekający w składzie zgodnym z przepisami prawa – oceny sądowej konsekwencji procesowych wydania orzeczeń dotkniętych badaną tutaj wadą ma fundamentalne znaczenie. Z tego też właśnie powodu, przywoływany wyrok C-225/22, AW „T”, uznać należy za tak doniosły dla funkcjonowania polskiego wymiaru sprawiedliwości²⁶.

21 Zob. szerzej M. Aslanowicz, *Sprzecznosc skladu sądu...*, s. 137–185.

22 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 29.09.2025 r. zmieniające rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1325).

23 Dz.U. z 2024 r. poz. 867 ze zm.

24 A. Olaś, *Prawnicy muszą bić na alarm*, „Rzeczpospolita” z 7.10.2025 r.; <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art43129031-prof-andrzej-olas-o-ruchu-ministraturka-prawnicy-musza-bic-na-alarm> (dostęp: 15.01.2026 r.), polemicznie z tym stanowiskiem M. Aslanowicz, *Prawnicy nie muszą bić na alarm*, „Rzeczpospolita” z 16.10.2025 r., <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art43178981-marcin-aslanowicz-prawnicy-nie-musza-bic-na-alarm> (dostęp: 15.01.2026 r.).

25 Mając na uwadze istniejące obecnie uwarunkowania polityczne, rozwiązanie istniejących obecnie problemów, wynikających z zasiadania w składzie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego osób niespełniających wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, należy uznać za relatywnie mało prawdopodobne.

26 Praktyczne znaczenie wyrok C-225/22, AW „T” znalazł już 24.09.2025 r., kiedy SN odmówił odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Warszawie, ze względu na okoliczność, że w składzie SA zasiadali sędziowie powołani przez KRS ukształtowaną na mocy ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3) (przyjmując, że w przypadku, w którym w składzie orzekającym danego sądu znajdują się tzw. neo-sędziowie, postępowanie przed tym sądem jest wadliwe i prowadzi do nieważności postępowania, a w konsekwencji taki skład nie może kierować pytań prawnych do SN, a jeśli już je zada, to SN musi odmówić odpowiedzi), zob. postanowienie SN z 24.09.2025 r., III CZP 49/24, LEX nr 3915910.

18 Zob. m.in. B. Bładowski, *Orzeczenia nie istniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, „Nowe Prawo” 1991/1–3, s. 79 i n.; Ł. Błaszczak, *Orzeczenia nieistniejące (sententia non existens) w sądowym postępowaniu cywilnym* [w:] *Wokół problematyki orzeczeń*, red. Ł. Błaszczak, Toruń 2007, s. 7 i n.; S. Czepita, G. Szacoń, *Teoretyczne i praktyczne aspekty zagadnienia tak zwanych wyroków nieistniejących w procesie cywilnym* [w:] *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012, s. 99 i n.; E. Gapska, *Ewolucja koncepcji orzeczeń prawnie nieistniejących w postępowaniu cywilnym* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze, 28–30 września 2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009, s. 351 i n.; K. Stefko, *Wadliwe akty sądu w postępowaniu cywilnym* [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Kazimierza Przybyłowskiego*, red. W. Osuchowski, M. Sośniak, B. Walaszek, Kraków–Warszawa 1964, s. 325 i n.

19 Zob. choćby A. Machnikowska, *O niezawisłości sędziów i niezależności sądów w trudnych czasach. Wymiar sprawiedliwości w pułapce sprawności*, Warszawa 2018.

20 M. Aslanowicz, *Sprzecznosc skladu sądu orzekającego z przepisami prawa jako podstawa nieważności postępowania cywilnego (art. 379 pkt 4 in princ. KPC)*, Warszawa 2025.

3. Uchwała SN składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23.01.2020 r., BSA-I-4110-1/20

Problematyka będąca przedmiotem rozważań oraz wniosków poczynionych w wyroku C-225/22, AW „T”, była już – choć nie w pełnym zakresie – przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, przedstawionych w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23.01.2020 r., BSA-I-4110-1/20²⁷. W tej uchwale SN stwierdził m.in., iż „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw”, zaś w przypadku sądu powszechnego albo sądu wojskowego „jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Jednocześnie SN wskazał, iż powyższa wykładnia art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. „nie ma zastosowania do orzeczeń wydanych przez sądy przed dniem jej podjęcia oraz do orzeczeń, które zostaną wydane w toczących się w tym dniu postępowaniach na podstawie kodeksu postępowania karnego przed danym składem sądu”²⁸.

Wskazaną uchwałą połączonych Izb SN uznać można za wyraz dążenia do pewnego rodzaju kompromisu prawnego: przede wszystkim dlatego, iż uznawała ona za obarczone wadą, odpowiednio, nienależytej obsady sądu oraz sprzeczności składu sądu z przepisami prawa jedynie orzeczenia wydane przez Sąd Najwyższy, zaś wszystkie pozostałe orzeczenia (wydane przez sądy powszechne oraz sądy wojskowe do 23.01.2020 r.) utrzymywała w obrocie prawnym, jednocześnie wyrażając – w odniesieniu do orzeczeń wydanych po 23.01.2020 r. – oczekiwanie, aby wykazanie, odpowiednio, nienależytej obsady sądu lub sprzeczności składu sądu z przepisami prawa, powiązane zostało z wykazaniem naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

Choć zgodzić się należy z P. Tuleją, iż przedmiotowa uchwała „rekonstruuje standard niezależności sądów wspólny dla art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 EKPCz oraz art. 47 KPP”, to równocześnie – na co zwraca także uwagę cyt. autor – konieczna pozostaje (pozostawała) „następcza kontrola procesu powoływania sędziów, zaś dopuszczalność takiej kontroli jest uzasadniona szczególnie wtedy, gdy wątpliwości budzą instytucjonalne gwarancje procesu powoływania”²⁹. Taka „następcza kontrola” procesu powoływania sędziów (powiązana z uzdrowieniem sytuacji orzekania w wymiarze sprawiedliwości – w tym

w szczególności w Sądzie Najwyższym – wielu sędziów nie spełniających wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy) wymagała możliwie jak najszybszej interwencji ustawodawcy. Pomimo jednak upływu już ponad 6 lat od daty wydania uchwały połączonych Izb SN, do interwencji takiej dotychczas jeszcze nie doszło, co skutkowało wprowadzeniem do obrotu prawnego ogromnej liczby wadliwych orzeczeń, wydanych zarówno w postępowaniach cywilnych, jak i w postępowaniach karnych. Tym bardziej konieczne i uzasadnione stało się dokonanie przez niezależny organ sądowy (orzekający w składzie niebudzącym wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności zasiadających w nim sędziów) jednoznacznej oceny istniejącego obecnie stanu rzeczy oraz określenie mających na przyszłość zastosowanie konsekwencji procesowych wydawania orzeczeń przez wadliwie powołanych sędziów.

4. Wyrok C-225/22, AW „T”

W przywoływanym wyroku C-225/22, AW „T”, TS zwrócił uwagę na wiele istotnych kwestii, które wymagają krótkiego omówienia. Przede wszystkim, choć spór prowadzony przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, który uzasadniał zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem prejudycjalnym, nie dotyczył wykładni lub stosowania przepisu prawa UE, który miałby być stosowany na poziomie krajowym, to swoją właściwość Trybunał wywiódł z art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE, nakładającego na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia, w dziedzinach objętych prawem Unii, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu w szczególności art. 47 KPP. Ponadto, jak wskazał TS, art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii: do państw członkowskich należy zatem ustanowienie systemu środków odwoławczych i procedur zapewniających skuteczną kontrolę sądową w tych dziedzinach³⁰. Mając zaś na względzie, że sąd odsyłający (tu – Sąd Apelacyjny w Krakowie) może orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią prawa Unii, a sam należy (jako „sąd”) do polskiego systemu środków prawnych „w dziedzinach objętych prawem Unii”, to musi on odpowiadać wymogom skutecznej ochrony sądowej³¹.

Co do meritum, Trybunał wskazał – po pierwsze – że chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich (w tym ustanowienie, skład, właściwość i funkcjonowanie sądów krajowych) należy do kompetencji tych państw, to przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek dotrzymywać zobowiązań wynikających z prawa Unii, a w szczególności z art. 19 TUE. W tym względzie, zasada skutecznej ochrony sądowej (do której odnosi się art. 19 ust. 1

27 LEX nr 3046694.

28 Szersza analiza wskazanej uchwały połączonych Izb SN oraz reakcji przedstawicieli rządzącego w tamtym czasie obozu politycznego (także wyrażonych w orzeczeniach TK oraz SN) zob. M. Aslanowicz, *Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2022, s. 45–60.

29 P. Tuleja, *Ustrojowe znaczenie uchwały SN z 23.1.2020 r.*, „Państwo i Prawo” 2020/10, s. 66.

30 Por. wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 35; wyrok TS z 26.03.2020 r., sprawy połączone C-558/18 i C-563/18, Miasto Łowicz przeciwko Skarbowi Państwa – Województwo Łódzkie i Prokurator Generalny przeciwko VX i in., EU:C:2020:234 – dalej wyrok C-558/18 i C-563/18, Miasto Łowicz, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo.

31 Por. cyt. w pkt 38 Wyroku TSUE wyrok TS z 11.07.2024 r., sprawy połączone C-554/21, C-622/21 i C-727/21, Financjiska agencja przeciwko Hann-Invest d.o.o. (C-554/21), Mineral-Sekuline d.o.o. (C-622/21), oraz Udruga Khl Medveščak Zagreb (C-727/21), EU:C:2024:594, i przytoczone tam orzecznictwo.

ak. drugi TUE) stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wyrażoną w szczególności w art. 6 ust. 1 EKPC oraz art. 47 zd. drugie KPP³².

Po drugie, na podstawie art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organ orzekający – jako „sąd” w rozumieniu prawa Unii – w kwestiach związanych ze stosowaniem i wykładnią tego prawa i należący w związku z tym do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii, odpowiadał wymogom skutecznej ochrony sądowej³³. W tym kontekście TS uznał, że skład orzekający Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN nie ma – ze względu na sposób powołania wchodzących w jego skład sędziów – statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 ak. drugi KPP oraz – w konsekwencji – nie stanowi „sądu” w rozumieniu art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³⁴.

Po trzecie, TS uznał, że całokształt elementów zarówno systemowych, jak i dotyczących konkretnych okoliczności faktycznych może budzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niepodatności sędziów (IKNiSP SN) i składu orzekającego, w którym zasiadają, na czynniki zewnętrzne, w szczególności na bezpośrednie lub pośrednie wpływy krajowej władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz co do ich neutralności względem ścierających się w nim interesów. Tego rodzaju elementy mogły zatem prowadzić do braku widocznych oznak niezawisłości i bezstronności sędziów i tego organu, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w tych jednostkach w społeczeństwie i demokratycznym państwie prawnym³⁵. Okoliczność, że orzeczenie sądowe zostało wydane (w Polsce) przez organ ostatniej instancji (IKNiSP SN), któremu Trybunał odmówił statusu sądu ze względu na niespełnianie przezeń wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE, nie może zostać zatem pominięta przez Trybunał, zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii oraz ze skutkami wiążącymi się z takim orzeczeniem TSUE³⁶.

Po czwarte – co uznać należy za kluczową konstatację – Trybunał podkreślił, że obecność w danym organie choćby jednego niewłaściwie powołanego sędziego wystarczy, aby pozbawić dany organ (tutaj IKNiSP SN) statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 ak. drugi KPP³⁷.

Po piąte, Trybunał przypomniał, iż – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem – skutki powiązane z zasadą pierwszeństwa prawa Unii wiążą wszystkie organy państwa członkowskiego, czemu w szczególności nie mogą stanąć na przeszkodzie przepisy wewnętrzne w tym również rangi konstytucyjnej³⁸. W tym kontekście TS zwrócił uwagę na wydane 5.06.2023 r. przez siebie orzeczenie³⁹, w którym stwierdził, że Rzeczpospolita Polska, przyjmując i utrzymując przepisy krajowe zakazujące sądom krajowym, pod rygorem kar dyscyplinarnych, badania, czy one same lub zasiadający w nich sędziowie, lub inni sędziowie, lub inne sądy spełniają wynikające z prawa Unii wymogi dotyczące niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP, jak również zasady pierwszeństwa prawa Unii. Ponadto – co także wynika z utrwalonego orzecznictwa – sąd krajowy, który skorzystał z uprawnienia przyznanego mu w art. 267 ak. drugi TFUE, nie powinien w danym wypadku uwzględniać oceny sądu krajowego wyższej instancji, jeżeli w świetle wykładni dokonanej przez TSUE uzna, że ocena ta nie jest zgodna z prawem Unii, i w razie potrzeby powinien odstąpić od stosowania przepisu prawa krajowego zobowiązującego go do zastosowania się do orzeczeń tego sądu wyższej instancji⁴⁰. Taki sam wniosek należy także wyciągnąć w odniesieniu do tych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które mają zakres analogiczny do zakresu przepisów (niezgodnych z prawem Unii), jeżeli chodzi o uznanie za niedopuszczalne dla wszystkich sądów krajowych badania, czy inny organ spełnia wynikające z prawa Unii wymogi dotyczące zagwarantowania niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.

5. Uchwała SN (7) z 24.09.2025 r., III PZP 1/25

Po wydaniu przez TS wyroku C-225/22, AW „T”, w dniu 24.09.2025 r. Sąd Najwyższy wydał przywoływaną wcześniej uchwałę SN (7) III PZP 1/25, nadając jej moc zasady prawnej. W uchwale tej SN stwierdził m.in., iż skutku procesowego (przerwania biegu terminu przedawnienia roszczeń) nie wywołuje wyrok Sądu Najwyższego (IKNiSP) wydany w składzie z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw, ponieważ należy uznać go za wyrok niebyły (nieistniejący) jako wydany przez sąd niespełniający wymogów sądu z art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE, art. 6 ust. 1 EKPC i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W konsekwencji sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania – w przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej przez SN – IKNiSP orzekająca w składzie niespełniającym wymogów sądu

32 Wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 44–45.

33 Wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 47. Także zatem Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN, jako organ krajowy również mogący orzekać w kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią prawa Unii, podlega wymogom skutecznej ochrony sądowej wynikającym z art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE, w zw. z art. 47 KPP. Analogiczny wniosek – zdaniem autora – należałoby także wysnuć w odniesieniu do wszystkich innych sądów orzekających w Polsce – zarówno Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych.

34 Wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47 – dalej TFUE. Por. wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 49; wyrok TS z 21.12.2023 r., C-718/21, L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, EU:C:2023:1015, oraz wyrok ETPC z 8.11.2021 r., sprawy połączone 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, HUDOC.

35 Wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 50.

36 Wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 53.

37 Wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 57. Por. także postanowienie TS z 29.05.2024 r., C-720/21, Rzecznik Praw Obywatelskich (Skarga nadzwyczajna w polskim prawie), i przytoczone tam orzecznictwo.

38 Por. wyrok C-225/22, AW „T”, pkt 58; wyrok TS z 22.02.2022 r., C-430/21, RS (Skutki wyroku konstytucyjnego), EU:C:2022:99 – dalej wyrok C-430/21, RS, i przytoczone tam orzecznictwo.

39 Wyrok TS z 5.06.2023 r., C-204/21, Komisja Europejska przeciwko Rzeczpospolitej Polskiej (Niezawisłość i życie prywatne sędziów), EU:C:2023:442 – dalej wyrok C-204/21, Komisja przeciwko Polsce.

40 Trybunał podkreślił jednocześnie, iż wskazane podejście należy również stosować w sytuacji, gdy na mocy krajowego przepisu proceduralnego sąd powszechny jest związany orzeczeniem krajowego sądu konstytucyjnego, które w jego ocenie jest sprzeczne z prawem, por. pkt 61 wyroku C-225/22, AW „T”, oraz referowany tam (przywołany już powyżej) wyrok C-430/21, RS.

z art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE – uznawszy wyrok SN za niebyły, stwierdza, że wyrok tego sądu nie został uchylony, a postępowanie ze skargi nadzwyczajnej nie zostało zakończone. Sąd ten ma prawo uznać się za właściwy do rozpoznania tej skargi na zasadach wynikających z wyroku TS z 19.11.2019 r., sprawy połączone C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa i CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu⁴¹.

W uzasadnieniu wskazanej uchwały SN podkreślił, że standard ustanowiony w wyroku C-225/22, AW „T”, wiąże – z perspektywy prawa unijnego – zarówno Sąd Najwyższy rozstrzygający zagadnienie prawne, jak i sądy obu instancji orzekające po uchyleniu wyroku sądu I instancji przez IKNiSP SN: wykładnia prawa unijnego dokonana przez TSUE wiąże bowiem nie tylko w sprawie, w której zadano pytanie, lecz także we wszystkich innych sprawach, w których stosowane są te same, wyłożone przez TSUE, przepisy prawa unijnego⁴². Wynika to bowiem z zasady jednolitej interpretacji i jednolitego stosowania prawa UE w państwach członkowskich.

Ponadto w odniesieniu do zakresu związania standardem unijnym dotyczącym niezależnego i niezawisłego sądu ustanowionego ustawą wynika, że standard art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE ma zastosowanie do każdego organu krajowego, który może rozstrzygać jako sąd, kwestie dotyczące stosowania lub wykładni prawa Unii, a więc wchodzące w zakres dziedzin objętych tym prawem⁴³. Nie jest zatem tak, że dany organ musi spełniać wymogi art. 19 TUE tylko wtedy, gdy rozstrzyga sprawę unijną, a nie musi takich wymogów spełniać, gdy spraw unijnych nie rozstrzyga. Co więcej, każdy sąd ma obowiązek badania z urzędu, czy sam spełnia wymogi sądu w rozumieniu prawa UE oraz czy inny sąd orzekający w toku instancji takim wymogom odpowiada⁴⁴. Obowiązek ten wiąże więc sądy także wówczas, gdy chodzi o orzeczenie innego sądu, który nie pozostaje w relacji instancyjnej (w danym postępowaniu) z sądem, który ma podjąć decyzję procesową. Co więcej i co – zdaniem Sądu Najwyższego – wymaga szczególnego podkreślenia – obowiązek respektowania standardu wynikającego z wyroku TSUE spoczywa nie tylko na poszczególnych składach orzekających w sądach II instancji, których wyrok został uchylony, ale ciąży także na wszystkich składach orzekających w sądach I instancji oraz na wszystkich składach Sądu Najwyższego⁴⁵. Obowiązek ten spoczywa także na poszczególnych organach sądów i sędziach funkcyjnych (prezesach Izb Sądu Najwyższego,

prezesach sądów, przewodniczących wydziałów), którzy powinni wydawać stosowne – należące do ich kompetencji – zarządzenia służące zapewnieniu efektywności art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE.

W uchwale SN (7) III PZP 1/25 podkreślone zostało, że chociaż prawo Unii „nie reguluje organizacji wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, w szczególności w odniesieniu do ustanawiania składu, kompetencji i funkcjonowania sądów krajowych”, to przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie zobowiązane są do przestrzegania obowiązków wynikających dla nich z prawa Unii⁴⁶.

Sąd Najwyższy zasadnie zwrócił również uwagę na to, że Unia Europejska jest unią prawa, powołaną przez państwa członkowskie za pomocą norm prawnych, rządzona przez prawo i rządząca prawem za pośrednictwem sądów krajowych i krajowych organów administracji. Artykuł 10 TUE konkretyzuje przy tym uznaną w art. 2 TUE wartość państwa prawnego, która jest wartością wspólną wszystkim państwom członkowskim Unii Europejskiej. Dlatego też respektowanie standardu z art. 19 TUE ma kluczowe znaczenie dla zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim określonym w art. 2 TUE⁴⁷. Przyjąć więc należy, iż dopóki Polska pozostaje państwem członkowskim Unii Europejskiej, dopóty zobowiązana jest do stosowania – bez wyjątków – przepisów prawa UE, w tym także referowanego tutaj art. 19 TUE.

6. Orzeczenia wydane przez SN po uchwale SN (7) III PZP 1/25

Linia orzecznicza Sądu Najwyższego pozostaje zgodna z zasadą prawną wynikającą z uchwały SN (7) III PZP 1/25. Późniejsze rozstrzygnięcia SN (zob. choćby wyrok SN z 12.09.2025 r., II CSKP 2114/22, oraz postanowienie SN z 23.10.2025 r., I CSK 3672/23), powtarzają i rozszerzają argumentację prawną przedstawioną w uchwale SN (7) III PZP 1/25, utrzymując stanowisko, iż skutków prawnych nie wywołuje wyrok SN wydany w składzie z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw, a wyroki takie powinny być uznane za niebyłe (nieistniejące), jako wydane przez sąd niespełniający wymogów sądu z art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE, art. 6 ust. 1 EKPC i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy dodatkowo uwypukla także niezmiernie istotną kwestię, iż oddziaływanie interpretacji art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP nie ogranicza się do orzeczeń kasatoryjnych pochodzących od Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, jako sądu ostatniej instancji. Wykładnia ta odnosi się do konsekwencji orzeczeń wydawanych przez sąd krajowy nierealizujący wymagań określonych w art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP

41 EU:C:2019:982.

42 Zob. szerzej – przywoływane w pkt 12 uzasadnienia uchwały SN (7) III PZP 1/25 – wyroki TS: z 4.06.2009 r., C-8/08, T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV i Vodafone Libertel NV przeciwko Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, EU:C:2009:343; z 10.11.2016 r., C-477/16 PPU, Openbaar Ministerie przeciwko Ruslanasowi Kovalkovasowi, EU:C:2016:861, pkt 51; C-204/21, Komisja przeciwko Polsce, pkt 141; oraz z 6.07.2023 r., C-142/22, OE przeciwko The Minister for Justice and Equality, EU:C:2023:544, pkt 32.

43 Zob. szerzej – przywoływane w pkt 13 uzasadnienia uchwały SN (7) III PZP 1/25 – wyroki TS z: 27.02.2025 r., C-16/24, YR i in. (Sinalov), EU:C:2025:116 – dalej wyrok C-16/24, Sinalov, pkt 36; C-558/18 i C-563/18, Miasto Łowicz, pkt 34.

44 Por. uchwała (7) III PZP 1/25, pkt 15 uzasadnienia; wyrok TS z 18.04.2024 r., C-634/22, OT i in. (Suppression d'un Tribunal), EU:C:2024:340, pkt 40.

45 Zob. szerzej – przywoływane w pkt 16 uzasadnienia uchwały SN (7) III PZP 1/25 – wyrok TS z 13.07.2023 r., sprawy połączone C-615/20 i C-671/20, YP i in. (i suspension d'un juge), EU:C:2023:562, pkt 77, oraz postanowienie TS z 22.03.2022 r., C-508/19, M.F. przeciwko J.M., EU:C:2022:201, pkt 74.

46 Zob. szerzej – przywołane w pkt 17 uzasadnienia uchwały SN (7) III PZP 1/25 – wyrok C-16/24, Sinalov, pkt 43, oraz wyrok TS z 21.12.2021 r., sprawy połączone C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 i C-840/19, Postępowanie karne przeciwko PM i in., EU:C:2021:1034, pkt 133 i 180.

47 Zob. szerzej – przywoływane w pkt 17 *in fine* uzasadnienia uchwały SN (7) III PZP 1/25 – wyroki TS: z 5.06.2025 r., C-762/23, RL i in. przeciwko Curtea de Apel Bucuresti, EU:C:2025:400, pkt 20, oraz z 25.02.2025 r., sprawy połączone C-146/23 i C-374/23, XL przeciwko Sądowi Rejonowemu w Białymstoku (C-146/23) oraz SR, RB przeciwko Lietuvos Respublika (C-374/23), EU:C:2025:109, pkt 47–48.

i ma znaczenie we wszystkich przypadkach, w których przepisy prawa krajowego wiążą określone skutki prawne z orzeczeniem sądu, podczas gdy sąd, którego skutki te dotyczą, niekoniecznie pozostający w relacji instancyjnej z sądem, który wydał orzeczenie, poweźmie w ramach toczącego się przed nim postępowania wątpliwość, czy sąd, od którego pochodzi orzeczenie mające wywoływać owe skutki, spełnia wymagania określone w art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP.

W konsekwencji – jak zasadnie wskazuje Sąd Najwyższy – jeżeli orzeczenie, do którego powinien zastosować się inny sąd, pochodzi od sądu ostatniej instancji (Sądu Najwyższego), a wynik rozważanego badania, którego podstawę stanowi stanowisko TSUE, okaże się negatywny, sąd, którego dotyczą skutki orzeczenia sądu ostatniej instancji, powinien uznać orzeczenie pochodzące od sądu niespełniającego wymagań ustanowionych w art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE w zw. z art. 47 KPP za niebyłe, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii. Skutkowi temu nie mogą stanąć na przeszkodzie wnioski wywodzone z zasady pewności prawa lub powagi rzeczy osądzonej.

Mając powyższe na względzie, każdy skład sądu krajowego powinien zbadać, czy skład sądu wydający orzeczenie, które formalnie go „wiąże”, spełniał wymagania przewidziane w art. 19 ust. 1 TUE w zw. z art. 47 KPP. Na przeszkodzie temu badaniu – co należy stanowczo podkreślić – nie może stać prawo krajowe, niezależnie od rangi konkretnego przepisu. Badanie w tym zakresie pozostaje konieczne w szczególności wtedy, gdy orzeczenie wydał sąd udzielający ochrony prawnej w zakresie objętym prawem Unii. Dla całościowej oceny problemu nie ma to jednak większego znaczenia, wszystkie bowiem sądy w Polsce są powołane do udzielania ochrony w dziedzinach objętych prawem Unii⁴⁸.

7. „Uchwała” połączonych Izb SN – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych i Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 3.12.2025 r.

Jedynie na marginesie warto w tym miejscu wspomnieć o wydaniu przez połączone Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych i Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 3.12.2025 r. „uchwały” I NZP 7/25⁴⁹, na mocy której stwierdzono odstąpienie od zasady prawnej sformułowanej w uchwale SN (7) III PZP 1/25 oraz podjęto uchwałę, iż: „1. Żaden sąd lub inny organ władzy publicznej nie jest uprawniony do uznania orzeczenia Sądu Najwyższego za niebyłe i pominięcia jego skutków, nawet jeśli miałyby to nastąpić z odwołaniem się do prawa Unii Europejskiej. 2. Rzeczpospolita Polska nie przekazała organom Unii Europejskiej lub jakiegokolwiek innej organizacji międzynarodowej kompetencji do stanowienia norm regulujących organizację i funkcjonowanie krajowego wymiaru sprawiedliwości, ani do określania zakresu, w którym mogą być one stosowane. Kompetencje te przysługują wyłącznie konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej i nie podlegają przekazaniu

48 Na marginesie warto wskazać, iż – jak słusznie podkreśla TSUE – uznanie orzeczenia za niebyłe następuje tylko z tego powodu, że nie zostało wydane przez sąd, a nie z tego powodu, że błędnie zastosowano (wyłożono) przepisy prawa unijnego.

49 LEX nr 3980023 – dalej „uchwała”.

na podstawie art. 90 ust. 1 Konstytucji RP, w konsekwencji nie znajduje w tym zakresie zastosowania art. 91 ust. 2 i 3 w zw. z art. 87 Konstytucji RP⁵⁰.

„Uchwała” powyższa nie zasługuje jednak na szerszą analizę, gdyż została podjęta (wyłącznie) przez osoby powołane na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw, a – co za tym idzie – zgodnie z wyrokiem C-225/22, AW „T”, oraz uchwałą SN (7) III PZP 1/25 ma status orzeczenia nieistniejącego (tj. należy uznać ją za „niebyłą”). „Uchwała” ta narusza zresztą także fundamentalną zasadę postępowania cywilnego (*nemo iudex in causa sua*), z której – w przedmiotowym stanie faktycznym – należy wywieść niedopuszczalność wydawania przez sędziów powołanych na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw, choćby pośrednio, o statusie sędziów powołanych na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o KRS oraz niektórych innych ustaw (do czego w istocie przedmiotowa „uchwała” się sprowadza).

8. Ocena wyroku C-225/22, AW „T”, oraz uchwały SN (7) III PZP 1/25 oraz późniejszych orzeczeń SN z perspektywy prawa UE

Oceniając wyrok C-225/22, AW „T”, oraz uchwałę SN (7) III PZP 1/25 z perspektywy prawa UE, należy w szczególności zwrócić uwagę na rozumienie pojęcia sądu i wymagań niezawisłości i bezstronności sędziów w świetle art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE i art. 47 KPP, jak również na znaczenie zasady pierwszeństwa prawa unijnego.

Artykuł 19 ust. 1 ak. drugi TUE – przyznający państwu członkowskim (w tym Polsce) uprawnienie do „ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii” – jednocześnie nakłada na państwa członkowskie (w tym Polskę) obowiązek ustanowienia tego rodzaju instrumentarium prawnego. Ewentualne niewykonanie przez państwo członkowskie obowiązku w tym zakresie spotkać się więc musi z odpowiednią reakcją ze strony TSUE (który ocenia stopień wykonania bądź niewykonania przedmiotowego obowiązku). Granicę oceny oraz reakcji ze strony TSUE wyznaczają ramy określone w art. 47 zd. drugie KPP. Innymi słowy więc, TSUE ma kompetencję interwencji orzeczniczej w każdym przypadku, w który uzna, że prawo obywatela państwa członkowskiego do „sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy” zostało lub mogło zostać naruszone.

Z takim właśnie przypadkiem zmierzył się Trybunał w materii objętej analizowanym tutaj wyrokiem z 4.09.2025 r., C-225/22. Choć wyrok TS pozostawiać może pewien niedosyt prawny (jako że nie zostało w nim wyczerpująco przedstawione zapatrywanie Trybunału w odniesieniu do wydania orzeczenia przez organ sądowy niespełniający wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, niebędący organem ostatniej instancji), to w odniesieniu do organów sądowych ostatniej instancji wnioski TSUE

50 „Uchwała” I NZP 7/25.

pozostają jednoznaczne. Konieczność uznania takich orzeczeń za niebyłe została trafnie przedstawiona w wyroku C-225/22, AW „T”, jako wynikająca właśnie z potrzeby implementacji art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE oraz art. 47 KPP.

W odniesieniu do zasady pierwszeństwa prawa unijnego podkreślenia wymaga, że gwarantuje ona pierwszeństwo – referowanych powyżej – przepisów art. 19 TUE oraz art. 47 KPP, ale jedynie w ujęciu procesowym. Innymi słowy, prawo unijne wymusza, aby postępowanie zostało przeprowadzone z poszanowaniem prawa do sądu (por. też wcześniejsze uwagi powyżej), a nie odnosi się – w analizowanym tutaj stanie faktycznym, objętych zakresem wyroku C-225/22, AW „T”, oraz uchwały SN (7) III PZP 1/25 – do szczegółowych zasad implementacji przepisów prawa materialnego dokonywanej przez sąd, w którego składzie uczestniczy co najmniej jeden z sędziów niespełniających wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy. Nie chodzi więc o to, jakiej treści orzeczenie zostanie wydane przez sąd o kwestionowanym statusie, ale o to, że nie jest to w istocie „sąd” (w rozumieniu Konstytucji RP oraz norm prawa unijnego), w związku z czym nie jest on uprawniony do wydania jakiegokolwiek orzeczenia w imieniu państwa⁵¹.

Z perspektywy prawa europejskiego stanowisko wyrażone w wyroku C-225/22, AW „T”, uznać więc należy za w pełni uprawnione. Uchwała SN (7) III PZP 1/25 – implementując do polskiego porządku wnioski zawarte w omawianym wyroku TS oraz nadając im jednocześnie moc zasady prawnej – także pozostaje w pełni zgodna z prawem UE.

9. Ocena wyroku C-225/22, AW „T”, oraz uchwały SN (7) III PZP 1/25 z perspektywy prawa polskiego

Ukształtowanie zasad funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce – podobnie jak każda inna materia – podlega ocenie z punktu widzenia zgodności z prawem unijnym na zasadzie określonej w art. 91 ust. 3 Konstytucji RP. Prawo stanowione przez UE jest zatem „stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami”. Co za tym idzie, standard ochrony praw fundamentalnych w ustawie zasadniczej wyznacza jedynie minimalny poziom ochrony w polskim porządku prawnym⁵², a standard prawa UE może być (i często jest) wyższy.

Zasady bezpośredniego skutku oraz pierwszeństwa prawa unijnego należą do zasad ogólnych charakteryzujących prawo

UE oraz wyznaczających relację prawa unijnego i krajowego⁵³. Zastosowanie bezpośredniego skutku napotykać mogą (jedynie) na dwa ograniczenia: po pierwsze, dotyczą one cech normy prawa unijnego, po drugie, są związane z aktem prawnym, w jakim norma ta jest ulokowana⁵⁴. W materii będącej przedmiotem rozpoznania w wyroku C-225/22, AW „T”, oraz w uchwale SN (7) III PZP 1/25, żadne z tych ograniczeń nie ma zastosowania – nie może być więc wątpliwości, że zarówno zasada bezpośredniego skutku, jak i zasada pierwszeństwa prawa unijnego zachowują swoją moc w pełnym zakresie.

Jak słusznie podkreśla A. Sołtys, obowiązek wykładni prawa krajowego, zgodnie z prawem Unii Europejskiej (obowiązek wykładni zgodnej), stanowi wykształcony w orzecznictwie TSUE instrument służący zapewnieniu efektywności prawa unijnego w krajowych porządkach prawnych. Obowiązek ten spoczywa na organach krajowych. W polskim porządku prawnym jest w szczególności realizowany przez sądy krajowe oraz organy administracji w procesie stosowania prawa, jak również przez Trybunał Konstytucyjny w toku kontroli konstytucyjności prawa krajowego⁵⁵.

W przypadku, w którym prawo krajowe pozostaje niezgodne z prawem UE (także w razie stwierdzenia tej okoliczności w wyniku wydania stosownego orzeczenia w tym zakresie przez TSUE – tak jak nastąpiło to w wyroku C-225/22, AW „T”), każdy sąd krajowy (zarówno sąd powszechny każdej instancji, jak i Sąd Najwyższy) ma obowiązek stosować prawo UE. Skoro więc w wyroku TS jednoznacznie przesądzone zostało, że ustalenie (przez sąd krajowy), że „co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności oraz uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy”, to obowiązkiem (tego sądu krajowego) pozostawać będzie stwierdzenie tej okoliczności oraz wynikających z niej konsekwencji procesowych (w szczególności na gruncie art. 379 pkt 4 k.p.c.). W przypadku, w którym niespełnienie przedmiotowych wymogów (dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy) odnosić się będzie do orzeczenia wydanego przez organ sądowy ostatniej instancji (czy to Sąd Najwyższy, czy to – w określonych wypadkach – sąd powszechny), to – zgodnie z wyrokiem C-225/22, AW „T” – takie orzeczenie sąd krajowy winien uznać za niebyłe⁵⁶.

51 Za uzasadnione należy uznać więc w tym kontekście odnośnienie się w piśmiennictwie i orzecznictwie (tak też w uzasadnieniu uchwały SN (7) III PZP 1/25) do „nie-sądu”: osoby bowiem „orzekające” bez należytego uprawnienia, nie mogą uzurpować sobie kompetencji sądu, zaś wydane przez nich „orzeczenia” nie mogą zostać uznane za wyroki. Jak już było natomiast sygnalizowane, szerszej analizy – zdecydowanie wykraczającej poza ramy niniejszego opracowania – wymaga ocena (braku) konsekwencji w przedmiotowej ocenie orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy (sądy ostatniej instancji) vs sądy pozostałych instancji – z formalno-procesowego punktu widzenia sąd pozbawiony przymiotu sądu pozostaje „nie-sądem” w każdym przypadku, niezależnie od tego, w której instancji orzeka (pomimo oczywistych różnic odnoszących się do podważania wydanych w ten sposób orzeczeń w poszczególnych przypadkach).

52 Zob. też wyroki TK: z 11.05.2005 r., K 18/04, OTK-A 2005/5, poz. 49; z 24.11.2010 r., K 32/09, OTK-A 2010/9, poz. 108, referowane również w uchwale SN (7) III PZP 1/25.

53 A. Sołtys, *Relacja zasady bezpośredniego skutku i zasady pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej w świetle najnowszego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022/6, s. 4, wraz z cyt. tam piśmiennictwem, w szczególności S. Biernat, *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego po Traktacie z Lizbony*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2011/1, s. 47 i n.; C. Mik, *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, t. 1, Warszawa 2000, s. 550–557; A. Wróbel, *Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego przed prawem państw członkowskich* [w:] *Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy*, red. A. Wróbel, Kraków 2005, s. 110–111; D. Miąsik, *Zasady prawa Unii Europejskiej* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, t. 3, *Europeizacja prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2014, s. 67–78.

54 Por. A. Sołtys, *Relacja zasady...*, s. 5.

55 A. Sołtys, *Obowiązek wykładni zgodnej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, cz. II, „Europejski Przegląd Sądowy” 2014/5, s. 15.

56 Poza przedmiotem prowadzonych tutaj rozważań pozostaje kwestia oceny, czy przedmiotowa zasada nie powinna mieć także zastosowania w odniesieniu do orzeczeń wydanych przez sądy innych (niż ostatnia) instancji, jak również w jakim trybie (w ramach jakich zwyczajnych i nadzwyczajnych środków zaskarżenia) można w polskim porządku prawnym – *de lege lata* – doprowadzić do faktycznego wyeliminowania wydanych w takich uwarunkowaniach orzeczeń sądowych z obrotu prawnego.

Z perspektywy prawa polskiego zarówno stanowisko wyrażone w tym zakresie w wyroku TS, jak i – następczo – w uchwale SN należy więc uznać za w pełni uzasadnione. W konsekwencji ewentualne niedostosowanie się przez sąd krajowy do wskazanej tutaj zasady (polegające na zignorowaniu kwestii nie spełnienia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności oraz uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, w odniesieniu do wszystkich członków składu orzekającego), powiązane z niezastosowaniem referowanych skutków procesowych, stanowić będzie naruszenie prawa unijnego, a – co za tym idzie – także prawa krajowego.

10. Uwagi końcowe

Zasada prawna nadana uchwale SN (7) III PZP 1/25 w ślad za stanowiskiem zajęтым w wyroku C-225/22, AW „T” musi być wskutek związania ustawowego respektowana przez wszystkie składy Sądu Najwyższego, a także – oddziałując mocą autorytetu jurysdykcyjnego – stosowana przez sądy powszechne.

W praktyce oznaczać to powinno, iż sąd krajowy ma obowiązek uznać za niebyłe orzeczenie kasatoryjne wydane przez organ sądowy ostatniej instancji, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii, a na podstawie orzeczenia TSUE ustalone, że ten organ sądowy ostatniej instancji nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE (por. też pkt 20 uzasadnienia uchwały SN (7) III PZP 1/25). Kompetencja do zastosowania unijnego środka ochrony prawnej, polegającego na uznaniu rozstrzygnięcia „nie-sądu” za orzeczenie „niebyłe”, jak również wyciągnięcia z tego uznania wszelkich konsekwencji procesowych pozwalających zapewnić zgodność dalszego działania sądu spełniającego wymogi art. 19 TUE z prawem unijnym, stanowi bowiem wyraz realizacji normy wyrażonej w art. 19 ust. 1 ak. drugi TUE⁵⁷.

Warto w tym miejscu wskazać, iż wskazówkę co do sposobu oceny konsekwencji nieistnienia wyroku zawiera już starsze orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym wskazane zostało, że w razie nieistnienia orzeczenia konieczne jest „stwierdzenie tego faktu przy każdej procesowej okazji, jaka powstanie w tej lub innej sprawie, oraz podjęcia stosownej czynności. Przykładowo, sąd odrzuci więc apelację od nieistniejącego wyroku, odmówi nadania mu klauzuli wykonalności, nie uwzględni zarzutu powagi rzeczy osądzonej mającej z takiego wyroku wynikać itd. Inaczej mówiąc, nieistnienie wyroku sąd musi uwzględniać w każdym stanie i stadiach sprawy, w której wyrok ten został »wydany«, a także – w formie zarzutów – we wszystkich innych sprawach, w jakich zostały podniesione, odpowiednio, przez ich uwzględnienie lub odmowę uwzględnienia”⁵⁸.

Sytuacja w wymiarze sprawiedliwości jest dalece niezadowolająca. Za niezbędną należy zatem uznać niezwłoczną interwencję ustawodawcy⁵⁹, zwłaszcza wobec nierespektowania

orzeczeń TSUE oraz ETPC, jak również orzeczeń SN wydanych w składzie niebudzącym wątpliwości co do spełnienia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy poszczególnych sędziów.

Abstract

Dr hab. Marcin Aslanowicz,
professor of the SWPS University in Warsaw
SWPS University in Warsaw,
Department of Civil Procedure, Poland
(ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8475-005X>).

The Legal Nature of Judgments Issued by a Court the Composition of which Does Not Meet the Standards of an Independent and Impartial Tribunal Established by Law – Comments in the Light of Recent Judgments of the Court of Justice of the European Union and Supreme Court

Keywords: impartiality and independence of judges; independence of courts; judgments of the CJEU and Supreme Court; inconsistency of the adjudicating court with the provisions of the law as a basis for invalidity of civil proceedings

The obligation of each EU Member State is to guarantee the appointment of judges ensuring full legal protection in the fields covered by EU law. Improper composition of the court within the meaning of Article 439 § 1 point 2 of the Act of 6 June 1997 – Code of Criminal Procedure or inconsistency of the court composition with the provisions of the law within the meaning of Article 379 point 4 of the Act of 17 November 1964 – Code of Civil Procedure also occurs where the court includes in its composition a person appointed as a judge of the Supreme Court on a proposal of the National Council of the Judiciary established in the procedure specified in the Act of 8 September 2017 on amendments to the Act on the National Council of the Judiciary and certain other acts, and in case of the ordinary or military court if a defective appointment process leads, in specific circumstances, to a breach of the standard of independence and impartiality within the meaning of Article 45 section 1 of the Constitution of the Republic of Poland of 2 April 1997, Article 47 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union and Article 6(1) of the Convention for the Protection of Human Rights, signed in Rome on 4 November 1950, as amended by Protocols Nos. 3, 5 and 8, supplemented by Protocol No. 2.

In the opinion of the CJEU, if a given body includes even one improperly appointed judge, it is sufficient to deprive this body (in this case: the Chamber of Extraordinary Control and Public Affairs of the Supreme Court (IKNiSP SN)) of the status of an independent and impartial tribunal previously established by law within the meaning of the second subparagraph of Article 19(1) TEU, read in conjunction with the second subparagraph of Article 47 of the Charter.

Bibliografia/References

- Aslanowicz M., *Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2022.
Aslanowicz M., *Prawnicy nie muszą bić na alarm*, „Rzeczpospolita” z 16.10.2025 r.

57 Zob. też R. Mańko, P. Tacik, *Sentencia non-existens: A New Remedy Under EU Law?*, „Common Market Law Review” 2022/4(59), s. 1187, referowany także w pkt 21 uzasadnienia uchwały SN.

58 Uchwała SN z 26.09.2000 r., III CZP 29/00, LEX nr 41975.

59 Odnośnie do potencjalnych rozwiązań istniejącej obecnie sytuacji zob. też Prof. Marek Safjan: *Niestandardowa sytuacja wymaga niestandardowych instrumentów*, „Rzeczpospolita” z 11.11.2025 r.

- Aslanowicz M., *Sprzeczność składu sądu orzekającego z przepisami prawa jako podstawa nieważności postępowania cywilnego* (art. 379 pkt 4 in princ. KPC), Warszawa 2025.
- Biernat S., *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego po Traktacie z Lizbony*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2011/1.
- Bładowski B., *Orzeczenia nie istniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym*, „Nowe Prawo” 1991/1–3.
- Błaszczak Ł., *Orzeczenia nieistniejące (sententia non existens) w sądowym postępowaniu cywilnym* [w:] *Wokół problematyki orzeczeń*, red. Ł. Błaszczak, Toruń 2007.
- Czepita S., Szacoń G., *Teoretyczne i praktyczne aspekty zagadnienia tak zwanych wyroków nieistniejących w procesie cywilnym* [w:] *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012.
- Gapska E., *Ewolucja koncepcji orzeczeń prawnie nieistniejących w postępowaniu cywilnym* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze, 28–30 września 2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009.
- Gudowski J., *Iudex impurus. Wylączenie z mocy samej ustawy sędziego objętego zarzutem wadliwego powołania lub przejścia na wyższe stanowisko sędziowskie*, „Przegląd Sądowy” 2022/5.
- Machnikowska A., *O niezawisłości sędziów i niezależności sądów w trudnych czasach. Wymiar sprawiedliwości w pułapce sprawności*, Warszawa 2018.
- Mańko R., Tacik P., *Sententia non-existens: A New Remedy Under EU Law?*, „Common Market Law Review” 2022/4(59).
- Miąsik D., *Zasady prawa Unii Europejskiej* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, t. 3, *Europeizacja prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2014.
- Mik C., *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, t. 1, Warszawa 2000.
- Nowicka Z., *Status sędziego powołanego z rażącym naruszeniem prawa. Glosa do wyroku TS z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, Postępowanie zainicjowane przez W.Ż.*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022/3.
- Olaś A., *Prawnicy muszą bić na alarm*, „Rzeczpospolita” z 7.10.2025 r.
- Sołtys A., *Obowiązek wykładni zgodnej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, cz. II*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2014/5.
- Sołtys A., *Relacja zasady bezpośredniego skutku i zasady pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej w świetle najnowszego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022/6.
- Stefko K., *Wadliwe akty sądu w postępowaniu cywilnym* [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa dla uczczenia pracy naukowej Kazimierza Przybyłowskiego*, red. W. Osuchowski, M. Sośniak, B. Walaszek, Kraków–Warszawa 1964.
- Szwed M., *Orzekanie przez wadliwie powołanych sędziów jako naruszenie prawa do sądu w świetle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 12.03.2019 r., 26374/18, Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2019/7.
- Tuleja P., *Ustrojowe znaczenie uchwały SN z 23.1.2020 r.*, „Państwo i Prawo” 2020/10.
- Wróbel A., *Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego przed prawem państw członkowskich* [w:] *Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy*, red. A. Wróbel, Kraków 2005.
- Wrzolek-Romańczuk M., *Glosa do wyroku z 1.12.2020 r. wydanego przez Wielką Izbę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18)*, „Iustita” 2021/1.

REKLAMA

WARTOŚCIOWE ESEJE, KTÓRE DAJĄ DO MYŚLENIA

Książka stanowi zbiór publikacji naukowych Profesora Marka Zirk-Sadowskiego, dotyczących zagadnień z zakresu teorii i filozofii prawa. Okazją do wydania dzieła jest 50-lecie pracy naukowej autora.

Eseje zostały ułożone chronologicznie i zebrane w trzech częściach. W pierwszym okresie (1977-1989) autor poruszał kwestie relacji prawa i kultury głównie na płaszczyźnie językowej i analitycznej. Druga część (1990-2005) poświęcona jest kwestiom uczestniczenia prawników w kulturze. Trzeci okres (2006-2022) gromadzi teksty, w których autor zaprezentował sądy jako wspólnoty komunikacyjne sędziów oraz poruszał problemy zmian kultury prawnej wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej.

Najważniejsze zagadnienia, wokół których koncentrują się rozważania autora we wszystkich wymienionych fazach, to problem prawotwórstwa sądowego, nowości normatywnej, relacji prawa do etyki i moralności, roli pozytywizmu prawniczego w ewolucji kultury prawnej, aktywizmu sędziowskiego, wykładni prawa we wspólnotach sędziów oraz tożsamości prawa.

Osobne miejsce zajmują eseje filozoficzne, które przedstawiają ujęcie prawa w wybranych nurtach filozoficznych.

ZAMÓW KSIĄŻKĘ Z RABATEM 20% W KSIĘGARNI PROFINFO.PL
W FORMULARZU ZAMÓWIENIA WPISZ KOD: WKCZA20

Marek Zirk-Sadowski

Prawo w kulturze

Eseje wybrane
z teorii i filozofii prawa